

NGỘ ĐỘC CHÌ.

Bác sĩ Nguyễn Xuân Quang

Lời Tác Giả.

Tới hôm nay, vụ cá chết ở Miền Trung Việt Nam đã được hai tháng.

(nguồn: tamsugiadinh.vn).

Chính quyền Việt Nam cũng chưa cho biết rõ nguyên nhân. Mặc dầu chưa biết rõ trong những chất độc hại gây ra có chì hay không? Cũng xin viết bài này giúp những ai quan tâm đến Ngộ Độc Chì mà muốn tìm hiểu. Chính quyền Việt Nam 'chì' thiệt! Nhưng có lời khuyên của một thầy thuốc là các nhà lãnh đạo Việt Nam cũng phải coi chừng bị chết vì ô nhiễm môi sinh trong đó có Ngộ Độc Chì! Dù cho có chì đến đâu đi nữa cũng có thể bị Ngộ Độc Chì! Ở trong lầu son gác tía, cung vàng điện ngọc mà 'mặt búng da chì', con cái ngu si cũng chẳng hạnh phúc gì!

*

Ngộ độc chì không những chỉ là một chứng bệnh làm tổn hại tới đời sống một cá nhân mà còn ảnh hưởng tới gia đình, xã hội và tới cả một thế hệ, một quốc gia.

(nguồn: wrctv.com).

Nguyên Nhân

Chì có khắp nơi trong môi sinh (môi trường sinh sống) như trong không khí (khói xe ở các quốc gia xe dùng xăng có chì), trong nước uống (nguồn nước bị ô nhiễm vì ống dẫn kim loại quá cũ), ở gần các nhà máy kỹ nghệ chế tạo đồ có chì, dùng các chất có chì, thấy rõ nhất như các xưởng làm bình điện (ắc-quy, battery),

Nguồn nước bị ô nhiễm chì vì ống dẫn nước kim loại quá cũ ở Flint, Michigan (nguồn: www.care2.com).

trong thực phẩm bị tiêm nhiễm chì (như thủy sản ở biển hay sông hồ bị nhiễm chì), trong đất, trong bụi (chỗ phế thải, nhà máy kỹ nghệ...).

Cảnh giác chì: có trong nước uống (L), đồ ăn, sơn (E), đồ chơi (A), xưởng, nhà máy, bụi (D) (nguồn:www.co.st-lawrence.ny.us)

Một người có thể hấp thụ tối đa 10mcg chì một ngày (mcg: microgram, một phần triệu gam) không bị nguy hại gì (người lớn tối đa 500mcg). Hàng ngày trong không khí và nước uống, thức ăn trung bình chúng ta tiêu thụ từ 100 mcg tới 200mcg.

Chì một khi vào cơ thể rất lâu mới bài thải ra ngoài.

Bình thường người lớn và trẻ em đều có thể bị ngộ độc chì nhưng thường thấy và nặng nhất ở trẻ em dưới sáu tuổi.

Trẻ em có nguy cơ cao bị ngộ độc chì vì có tật ăn bần (pica) và vì hệ não tủy rất nhạy cảm với độc tính chì.

Mẹ có thể truyền chất chì qua thai nhi.

Ở người lớn thường gây ra bởi nghề nghiệp như làm bình điện xe hơi, thợ luyện kim, thợ in, thợ làm đồ nữ trang giả (như làm ngọc trai giả bằng hạt plastic rồi tráng lên một lớp kim loại bóng lánh có chì), những người làm hay xử dụng đạn có chì, làm ở sân bắn, thợ sơn tạo sửa những căn nhà, cầu sắt ở Hoa Kỳ đã sơn trước năm 1978 bằng sơn có chì, thợ thiếc dùng hàn có chì, uống rượu lậu có chì (moonshine whiskey), dùng đồ gốm, đồ sành, sứ, thủy tinh tráng men có chì. Những đồ đựng thực phẩm loại này khi chứa đồ ăn chua (acid) như cam chanh, dấm, canh chua, dưa chua... sẽ làm chì nhả ra từ lớp men.

Ở trẻ em ngoài những nguyên nhân do môi sinh và các nguyên nhân kể trên còn do đồ chơi, bút chì (lúc trước bút chì có chì nên mới gọi là *bút chì*) nhưng nguyên nhân quan trọng nữa là tật ăn bần (pica). Từ pica có gốc từ Phạn ngữ pika có nghĩa là chim gáy, chim cu. Từ chữ này đẻ ra từ picus là chim gõ kiến. Sau đó pie, pica chỉ loài chim ác là (magpie). Giống chim này là giống ăn tạp, gì cũng ăn. Mỏ bụng chim nhiều khi thấy cả mộ 'kho' đồng nát phế thải. Trẻ em bị chứng pica cũng vậy, bạ gì cũng ăn. Bình thường từ chín đến 18 tháng, trẻ em vớ cái gì cũng bỏ vào miệng ăn. Theo một số bác sĩ tật này tới ba tuổi vẫn có thể được coi là bình thường. Sau sáu tuổi mà còn chứng này thì phải cần khám nghiệm xem đứa trẻ đó có bị chậm trí khôn hay tâm bệnh (psychosis) hay không.

Chứng ăn bần này cũng thấy ở một vài bà bầu và trẻ em thiếu dinh dưỡng, thiếu máu. Nếu thiếu chất vôi, calcium, phốt-phát (phosphate) thích cậy ăn bực vách (có phostphate, vôi, calcium), thiếu máu thiếu sắt thường thích ăn đất sét (trong đất sét có sắt)...

Đông Y cho rằng chứng trẻ em ăn bần này là do *cam tích* gồm chứng *lở miệng* và *bụng ỏng*. Cam là lở loét biến âm với Anh ngữ *canker*, Pháp ngữ *chancre*. Cam như *chảy máu cam* là chảy máu mũi vì lở loét, trầy ở màng nhầy trong mũi, *cam tẩu mã* là chứng lở miệng ăn lan ra nhanh như 'ngựa chạy'. Lở ở bộ phận sinh dục, ở hạ bộ gọi là *hạ cam* ('lở

duới) như chứng *hạ cam cứng* (nấn thấy cứng) thấy ở bệnh giang mai và *hạ cam mềm* (Pháp ngữ chancre mou) (nấn thấy mềm) ở bệnh hột xoài... Thật ra cam tích ở trẻ em gây ra lở miệng là do thiếu dinh dưỡng (trong đó có cả thiếu sinh tố C sinh ra sưng lợi, lở mồm), thiếu máu thiếu sắt và bụng ồng do sán lãi (như sán móc hookworm làm lở loét ruột, làm chảy máu ruột gây ra thiếu máu). Vì vậy trẻ em bị chứng này thường ăn đất cho yên bụng khỏi bị cồn cào (sán lãi làm ruột cồn cào bất muốn ăn) và như đã biết đất sét có sắt nên đất sét là nhu cầu đòi hỏi của chứng thiếu máu thiếu sắt.

Những trẻ em ăn bần này ăn đất, ăn bực vách, tường có chì, ăn giấy báo, tạp chí màu in có chì. Chì có nhiều nhất trong mực in màu vàng (một trang tạp chí in màu vàng có chứa 4.000 mcg chì), rồi kế đến màu đỏ, màu xanh lá cây (một trang chứa 400mcg).

Bệnh Chứng.

Chì không có một công dụng lợi ích gì cho cơ thể con người. Tuy nhiên nó làm tổn hại những hệ thống chính yếu trong cơ thể con người như hệ thần kinh não tủy, hệ tiêu hóa (suy gan), hệ tạo máu (tổn hại xương tủy, thiếu máu) hệ bài tiết (bại thận)...

Ngộ độc chì (nguồn: sweetpics.site).

Ảnh hưởng tới hệ thần kinh ở trẻ em có thể đi từ những triệu chứng nhẹ như trẻ em nghịch ngợm (hyperactivity), cho tới nặng như những cố tật về khả năng học hỏi, chậm trí khôn (mental retardation).

Khởi đầu chỉ thấy mỏi mệt, lờ đờ, biếng ăn, mất ngủ, dễ bị kích thích, thay đổi tính tình đột ngột, đau bụng, táo bón, ói mửa thường xuyên và thay đổi về nhận thức.

Ở trẻ em khi chì đã vào cơ thể thường trữ ở các mô mềm, còn thừa ở lại trong máu và hệ thần kinh. Trẻ em đôi khi không thấy triệu chứng gì cho tới một ngày đẹp trời có thể lăn

đùng ra hôn mê. Bình thường 65% tới 90% chì bám vào xương, 10% tới 35% bám vào thân, gan, thận kinh trung ương. Dấu hiệu ngộ độc chì thấy sớm nhất ở tủy xương. Khi chì đã vào óc rồi thì 80% nguy cơ bị tổn hại não vĩnh viễn gây ra chứng chậm trí khôn, động kinh, điếc tai, teo thần kinh thị giác đưa tới mù lòa, những bệnh chứng về tính tình và học hành. Nhẹ thì bị chứng ‘không có triệu chứng gì’ hay chứng rối loạn chức năng tối thiểu (minimal brain syndrome), chứng đãng trí, ngộ nghịch, ương ngạnh, cứng đầu (tantrums), hung bạo. Ngoài ra như đã nói ở trên, ngộ độc chì còn gây ra chứng thiếu máu, bại thận. Bại thận phải lọc máu thận và ghép thận.

Phòng Ngừa

-Bảo vệ môi sinh.

Tuyệt đối phải bảo vệ môi trường sống. Kiểm soát chặt chẽ các nhà máy xưởng kỹ nghệ có chất thải có chì cũng như các chất độc hại khác.

Ở Mỹ từ năm 1992, California đã cấm dùng xăng có chì. Hoa Kỳ cấm dùng các hệ thống dẫn nước bằng ống kim loại có chì, bỏ những loại sơn có chì từ năm 1978. Những cư dân còn ở trong các nhà xây trước năm 1978 phải đề phòng cảnh giác chứng ngộ độc chì.

-Y Khoa Nghề Nghiệp.

Kiểm soát độ chì nghề nghiệp trong các công xưởng có chì và các môi sinh chung quanh. Nhân viên làm tại các xưởng này phải được kiểm soát lượng chì trong máu thường xuyên và khi cần.

-Y Khoa Phòng Ngừa.

Luôn luôn phải quan tâm tới định bệnh và chữa trị ngộ độc chì nhất là ở trẻ em. Cha mẹ phải để ý tới các triệu chứng ngộ độc chì và tạt ăn bản ở con cái mình. Nếu có nghi ngờ gì phải tham khảo ngay với bác sĩ. Bác sĩ khám bệnh và thử máu tìm lượng FEP (Free Erythrocyte Porphyrin), lượng chì, nếu cần làm những thí nghiệm khác phức tạp hơn. Nếu nghi ngờ do môi sinh quanh chỗ sống hay làm việc có chì phải báo ngay với giới hữu trách để được gọi thanh tra tới xem xét ngay. Có thể liên lạc trực tiếp với trung tâm ngộ độc chì khi cần.

-Tránh Ăn Uống và Sử Dụng Các Vật Có Chì.

Không ăn uống những thực phẩm có chì hay nghi bị nhiễm chì cho tới khi thử biết rõ ra không có chì.

Riêng về các vật dụng đựng đồ ăn nước uống nên thử xem có chứa chì hay không nhất là các vật dụng đó làm ngoài Hoa Kỳ, các vật dụng đó đến từ Trung Quốc.

-Thử nghiệm tìm chì.

Thuốc thử chì trong nước, đất, vách tường, đồ đựng thức ăn, vân vân... có bán trên thị trường và cách sử dụng rất giản dị (bán ở các tiệm bán vật liệu như Home Depot, Lowes, Wall-Mart... và online).

Nước ở Flint có chì khi thử trở thành màu nước trà (nguồn: thedailybeast.com).

Mách giúp (tips).

Nếu ở nơi nào không có bán bộ thử chì như ở vùng quê Việt Nam thì nên tránh dùng các vật dụng đựng ăn uống như bình đựng nước, bát chén, muỗng... có men MÀU VÀNG làm từ Trung Quốc.

Hãy cảnh giác chứng ngộ độc chì, đừng đầu độc mình, gia đình mình nhất là con em mình khiến chúng thành những kẻ ngu si, đần độn, chậm trí khôn, ngộ nghịch, cứng đầu, cứng cổ, hung bạo.

Tạp chí Y Khoa The New England Journal of Medicine số ngày 11 tháng 01 năm 1990 cho biết rằng dù chỉ tiếp xúc với một lượng chì thấp nhưng lâu ngày có thể gây ra các bệnh chứng ngộ độc chì như về tính tình, về học hỏi trầm trọng.

Kinh nghiệm cá nhân tôi, một bác sĩ chuyên khoa về thận, trong số bệnh nhân bị bại thận phải lọc máu thận và ghép thận của tôi trước đây có một người bệnh bị ngộ độc chì vì làm trong một xưởng tái tạo lại bình điện xe hơi để dùng lại... /.

Tài Liệu Tham Khảo.

-Elevated Body Lead Burden and Lead Poisoning, Daniel B. Jerkins M.D, June 1978.

-Wesolowski JJ, Penton J, Graul R et al: Lead in the blood of California children (Medical Information). West J Med 127: 272-275, Sept. 1977.

-Preventing Lead Poisoning in Young Children A statement by the Center For
Disease Control April 1978.

-Lead test kit, 3M Lead Check swabs TM.

-The Long Term Effects of Exposure To Low Dose of Lead In Childhood: an 11 year
Follow-up Report. H.L. Need leman, A Schell, D. Bellinger, A Leviton and E.N. Allred.
The New England J. of Medicine Jan. 11, 1990 P. 83-88.

Nguồn: <https://bacsinguyenxuanquang.wordpress.com/2016/06/10/ngo-doc-ch/>

www.vietnamvanhien.net